

hozzájárul a "Korszerű munkafeltételek" dokumentációs kiadvány hatékonysága növeléséhez.

o
:: ::

021.6:65.012.65

NÉHÁNY GONDOLAT A HÁLÓZATOK KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS SZÜKSÉGESSÉGÉRŐL ÉS LEHETŐSÉGEIRŐL

Torday Aliz

I.

A tudományos együttműködés problémája ma már világszerte egyre erőteljesebben jelentkezik. Az UNESCO megbízásából Pierre AUGER professzor felméréseket végzett a természettudományos kutatások világ-helyzetéről és a kutatások nemzetközi koordinációjáról. Ez az AUGER-jelentés néven ismert munka képezte az alapját az UNESCO 10 éves természettudományos kutatási programja összeállításának. E tervezet 2. pontja megállapítja, hogy a tudományos publikációk száma és terjedelme rohamosan növekszik, nyilvántartásuk lassan lehetetlenné válik, a referáló folyóiratok sem tudnak megbirkózni a rájuk zúduló anyaggal, így szükség van a világszerte működő kivonatoló ill. dokumentációs szolgálatok szervezetének és működésmódjának tanulmányozására, a gyakorlati javaslat kidolgozására ezek szabványosítása és koordinálása érdekében.

A könyvtár állománya - természeténél fogva - befolyásolja a tudományos és műszaki tájékoztatást, hat rá, elősegítheti vagy gátolhatja. A könyvtár helyes beszerzési politikája, megfelelő együttműködése a saját vagy egyéb hálózathoz tartozó könyvtárakkal pozitívan befolyásolja a tudományág kutatására irányuló tevékenységet. A tudományok differenciálódása, specializálódása sok olyan határterületi tudományt hoz létre, amely egyaránt táplálkozik két vagy több szakterület irodalmából, tehát két vagy több szakterület könyvtári ellátottságát igényli. Ebből azonban az is következik, hogy egy-egy könyvtárnak nem áll mindig módjában több szakterület irodalmát teljességre törekvően gyűjteni, tehát rá van utalva egyéb könyvtárak, intézmények anyagára, állományára.

II.

A könyvtárközi kölcsönzés hivatott az egyes könyvtárakban nem található, de szükséges dokumentumok beszerzésének megoldására. Az Országos Széchényi Könyvtárra hárult elsősorban ennek a fontos feladatnak ellátása, hiszen sokszor előfordult, hogy egy-egy intézmény olyan anyag beszerzését kérte, amely a közelben rendelkezésre állott volna, de nem tudott róla. Ezt a terhet a hálózaton beállított koordinálás és együttműködés megszervezésével egyre több könyvtár veszi le az OSZK válláról. A hálózatok sorra megjelenő lelőhelyjegyzékei, központi katalógusai, beszerzési jegyzékei ezt a célt szolgálják. Az Országos Orvostudományi Könyvtár már 1957 óta évente megjelenteti az orvosi folyóiratok lelőhelyjegyzékét, amely igen hasznosnak, már-már nélkülözhetetlennek bizonyult.

Igen szép - a gépi adatfeldolgozással külön is dicsegetre méltó, - korszerű kiadványt adott ki pl. a NIM Műszaki Dokumentációs és Fordító Iroda Külföldi Folyóiratok Katalógusa címmel, és ide sorolhatjuk az OMKDK Folyóiratkatalógusát, Új Beszerzések Jegyzékét, kisebb könyvtárak kisebb igényű, de a célnak kiválóan megfelelő kiadványait is.

A sok kezdeményezést mintegy összegezve jelent meg az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában a "Kurrens külföldi folyóiratok a magyar könyvtárakban" c. összeállítás, amely az 1962-ben hazánkba járó folyóiratokról tájékoztat, feleslegessé vagy vitatottá téve a többi hasonló jellegű kisebb kiadvány szükségességét. /A betűrendes sorolás tárgyi mutatót tenne szükségessé, s valamilyen módon fel kellene dolgozni a csereképpen vagy ajándékként érkezett folyóiratokat is. Első látásra e kívánások jogosnak tűnnek. Nem vitatható el azonban semmiképp e kiadvány uttörő jelentősége és szükségessége./

Az ugyancsak a Széchényi Könyvtár gondozásában készülő Országos Gyarapodási Jegyzék a hazánkba érkezett könyveket ismerteti. A szak szerinti beosztás - az ETO alkalmazásával - jó szolgálatot tesz.

Ezek a kiadványok mind egy-egy lépést jelentenek a hálózatok közötti együttműködés felé. Külön probléma azonban: vajon a külföldi folyóiratjegyzék egyezeregyszázas példányszámával hány könyvtárba fog eljutni, hogyan vagy milyen mértékben lesz közzismert. Égető szükségességét pedig még a felületes lapozgató is elismerheti, ha megfigyeli a folyóirat neve mellett szereplő kód-jelet. Egyetlen példa: A Medizinal-Markt c. folyóirat, amely kifejezetten orvosi műszerek leírásával, kórházak tervezésével, berendezésével foglalkozik a következő intézmények rendelkezésére bocsátásával:

Albertfalvai Zománchuzalgár, Közlekedés és Postaügyi Minisztérium I. Vasúti Főosztálya, Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet, Országos Korányi TBC Gyógyintézet, Orvosi Műszer és Fogászati cikkek Kereskedelmi Vállalat stb.

Nyilvánvaló, hogy a folyóirat nem tartozik elsőrendűen valameny-

nyi felsorolt intézmény gyűjtőkörébe.* Ugyanakkor nem rendeli meg a lapot az Országos Orvostudományi Könyvtár, amelynek Egészségügyi Gazdasági Dokumentációs Csoportját elsőrendűen érdekelné.

Nem feladatunk elbírálni, ki a folyóirat jogos rendelője, de a kérdés /és valószínűleg sok egyéb folyóiratnál kérdés ez/ felvetése feltétlenül jogos.

III.

A lehetőség az együttműködésre tehát már részben a kezünkben van. E kiadványokon keresztül sok tanulság szűrhető le szerzeményezési politikánkról. Fel kell vetni azonban azt a kérdést, hogyan lenne megoldható a külföldi folyóiratok beszerzésének hálózatok közötti országos koordinációja.

Szükség lenne mindennek előtt egy olyan kiadványra, amely részletesen közreadja minden - meghatározott állománymennyiséggel rendelkező - szakkönyvtár g y ű j t ő k ö r i meghatározását.

Ilyen jellegű igen hasznos kiadványok már születtek.* Ezek azonban csak a nagy tudományos és szakkönyvtáraknak, ill. a műszaki termelési könyvtári hálózat mindössze 186 üzemi és intézeti könyvtárának gyűjtőkörét ismertetik. Pedig ezeken kívül még igen sok specializált szakkönyvtár működik a különböző hálózatok intézményein belül, amelyek használói egyedül a saját dolgozók, esetleg a könyvtárközi kölcsönzés.

A javasolt kiadvány az egyes könyvtárak legszükségesebb adatain kívül részletesen ismertetné a gyűjtőkört és tárgyszavas betűrendes mutatóban az egyes gyűjtőkörök szakterületeinek címszavát, mellette a könyvtár kód-jelét, amely megegyezhetne az Országos Széchényi Könyvtár gyarapodásjegyzékében használatos jellel. Nem lenne kis feladat a jegyzék létrehozása, de szükségességét használhatósága feltétlenül igazolná. Ez a jegyzék, ha önmagában nem is oldaná meg a koordináció kérdését teljes egészében, mindenesetre jelentős lépés lenne a hálózati együttműködés fontos problémájának megoldása felé.

. o .

* Az említett intézményeknél tett személyes látogatás során azonban megállapítást nyert, hogy azokban a folyóiratoknak műszerekre vonatkozó cikkeire valóban szükség van.

** Tájékoztató a magyar tudományos és szakkönyvtárakról és szolgáltatásokról. Szerk.: JÁNSZKY Lajos. Bp. 1960. Művelődésügyi Min. 133 p. és 2. átd. és jav. kiadása: Bp. 1962. OMKDK, 147 p.

Tájékoztató a nagyobb ipari szakkönyvtárakról. Szerk.: JÁNSZKY Lajos. Bp. 1961. OMKDK 227 p. /Az OMKDK Módszertani Kiadványsorozata, 1961. 5.sz./